

STOCKHOLMSKÄLLAN

Stockholms mörka historia

Nu är vi mitt inne i den mörkaste årstiden, det kan ingen bestrida, men ändå är det en sanning med modifikation. En 1800-talets stockholmare skulle förundras över, säkert chockeras av, vårt överdåd av ljus – i hemmen, på gatorna, i kvällsöppna butiker, i skyltfönstren dygnet runt och överallt på stadens fasader (och då har ändå mycket fantasifull neonreklam tagits ner på senare tid).

Därtill kommer trafiken som sprider ljus omkring sig. Och inte nog med det, vi som tycker att det är fint draperar till och med våra balkongräcken eller träd och buskar i ljus.

För inte så länge sedan var ljuset en lyx och mörkret en realitet att anpassa sig efter. Ljus var fram till helt nyligen i historien detsamma som eld, och ville man lysa sin väg i mörkret fick man ta elden med ut, i form av facklor eller lyktor.

Kring sekelskiftet 1700 började man så smått ta itu med gatubelysning i Stockholm, vilket började med att 16 lyktor sattes upp på fasader av husägare på Ridderholmen för att följas av belysning på Norrbro, men först 1749 kom

en kunglig förordning om allmän gatuljushållning. Fortfarande var det husägarna som skulle ombesörja lyktuppsättning, tändning och släckning, och det fanns bestämmelser kring datum och tidpunkter för detta.

Från början skulle lyktorna användas mellan 20 september och 15 mars, en period som sedan utökades under årens lopp, men sparsamheten var, med våra mått, mycket stor. Vissa dagar var lyktorna tända bara en eller ett par timmar under kvällen, andra dagar fram till ett på natten, allt utifrån vad almanackan angav om månken.

Då kanske man ska tycka lite synd om dåtidens stockholmare, som drabbades av nattens och vinterns mörker och hade små möjligheter att göra något åt saken. Ja, på sätt och vis, det var länge bara de mer förmögna som hade möjlighet att sysselsätta sig, antingen det gällde arbete eller festligheter, i lampsken.

Under tidigare delen av 1800-talet bestod hemmets belysning av den öppna brasan, eller en ljuskälla som en oljelampa eller, vilket var vanligt, ett talgljus. Talgljuset

lyste svagt, men var billigare än stearinljuset, som kom på 1830-talet. Gatubelysningen under samma tid var också svag och kallades "vargögon" eller "kattögon".

Men nog kan man tillåta sig att vara lite nostalgisk. Det är nog inte bara moderna människor som kan tycka att det lite svaga och skumma ljuset har hög mysfaktor. Författaren Erik Asklund, född 1908, tänker i texten "Min barndoms lyktor" tillbaka på gaslyktorna utomhus och fotogenlamporna inomhus. Hans uppväxt var fattig och svår, men bland de många fina minnena finns de av lyktorna.

"En värväll kunde man stå däruppe på Skinnarviksberget och se lyktorna tändas en efter en. En vit punkt i det tunna skymningsmörkret, som vidgades till en rund ljuscirkel. Så nästa. Och nästa. Och ur den gula ljuscirkeln lösgjorde sig långsamt en skugga, som långsamt vandrade vidare. Det var lyktgubben.

Nu sker det blixtnabbt. Man råkar stå vid sitt fönster en värväll och ser plötsligt hela kvarter, hela gator, ja, en halv stadsdel lysa upp i de elektriska lyktornas ljus."

Sandra Sporrenstrand



Kvällsstämning på Hamngatan. En oljemålning från 1904 av Herman Lindqvist.



Lyktrad längs med Slottsbacken på 1860-talet. Okänd fotograf.



Här på Lotsgatan på Södermalm sitter en lykta på en enkel trästolpe. Fotot är taget omkring sekelskiftet 1900 av Kasper Salin.

LÄS MER OM DET GAMLA STOCKHOLM PÅ STOCKHOLMSKÄLLAN - WWW.STOCKHOLMSKALLAN.SE

SkandiaMäklarna



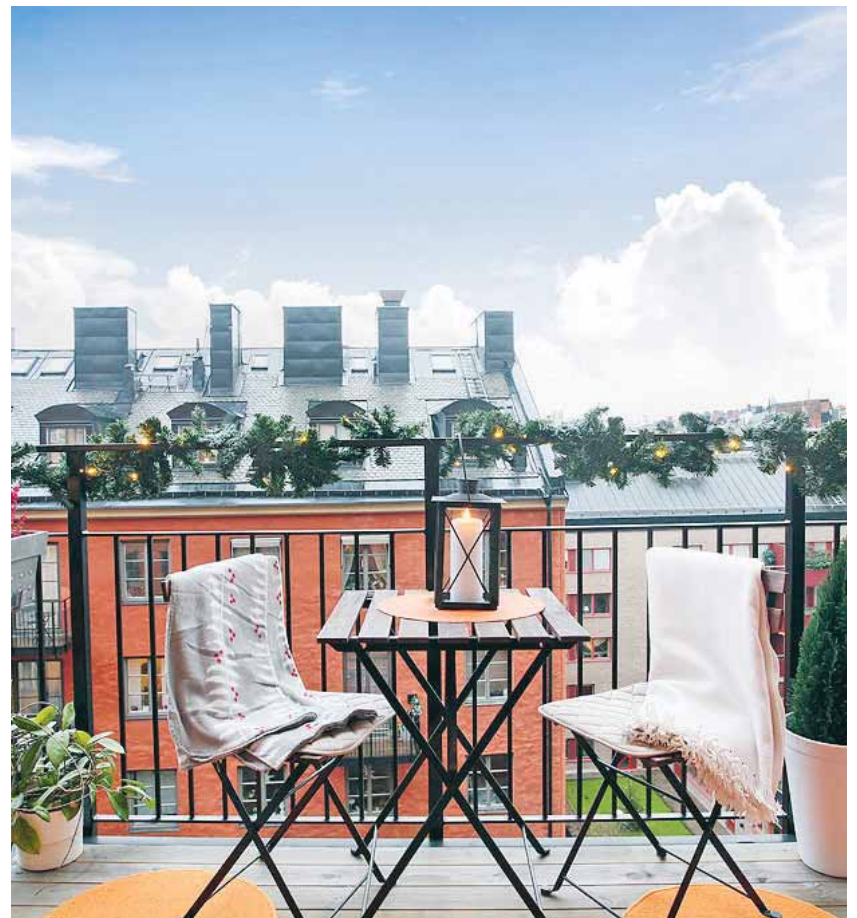
SKANDIAMÄKLARNA. FLEMINGGATAN 29. TELEFON 08-653 96 00
WWW.SKANDIAMAKLARNASE



1:A KUNGSHOLMEN - SEKELSKIFTE - PERFEKT LÄGE - MÖJLIG TVÅA

Genomgående och ljus sekelskifteslägenhet invid Kungsholmstorg. Rymligt rum med två fönster samt en separat köksdel. Bygglov för balkong mot innergård. Stilrent helkaklat badrum med dusch. Centralt läge med affärer och kommunikationer utanför dörren.

PRIS: 1 595 000 KR/BUD AVGIFT: 1 654 KR/MÅNAD. INKL VÄRME OCH VATTEN BOAREA: 41 KVM
ADRESS: HANTVERKARGATAN 28, 1 TR VISAS: SÖN 17/1 13.15-14.00 OCH MÅN 18/1 17.45-18.15
KONTOR: KUNGSHOLMEN 08-653 96 00



2,5:A KUNGSHOLMEN - BALKONG- ÖPPEN SPIS- RENOVERAD

Genomgående lägenhet med fungerande öppen spis och härlig balkong i högt läge med utsikt. Kök med matplats, rymligt sovrum och vardagsrum samt helkaklat badrum. Centralt läge med all tänkbar service utanför porten. Mycket välkött förening med garage i huset.

PRIS: 2 995 000 KR/BUD AVGIFT: 3 197 KR/MÅNAD. INKL VÄRME, VATTEN OCH KABEL-TV BOAREA: 72 KVM
ADRESS: SANKT ERIKSGATAN 52, 4 TR VISAS: SÖN 17/1 12.00-12.45 OCH MÅN 18/1 18.45-19.15
KONTOR: KUNGSHOLMEN 08-653 96 00